

Komunikat prasowy

Luksemburg, 8 marca 2023 r.

Środki na rzecz odbudowy po pandemii COVID-19 – kontrolerzy ostrzegają przed luką w ochronie interesów finansowych UE

- *Państwa UE mają do dyspozycji 724 mld euro na odbudowę gospodarek po pandemii. Pieniądze są udostępniane w miarę realizacji reform i inwestycji publicznych.*
- *W nowym modelu wydatkowania środków występuje luka, jeśli chodzi o uzyskiwanie pewności co do wydatków i rozliczalność.*

Komisji Europejskiej udało się w stosunkowo krótkim czasie ustanowić system kontroli dla największego unijnego funduszu na rzecz odbudowy po pandemii – Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF) o budżecie 724 mld euro. Europejski Trybunał Obrachunkowy zbadał koncepcję tego systemu kontroli i stwierdził, że w odniesieniu do ochrony interesów finansowych UE występuje luka dotycząca uzyskiwania pewności i rozliczalności. Wprawdzie państwa członkowskie mają obowiązek sprawdzić, czy projekty inwestycyjne finansowane z RRF są zgodne z przepisami unijnymi i krajowymi, lecz sama Komisja uzyskuje niewiele zweryfikowanych informacji na temat tego, czy i w jaki sposób te kontrole krajowe są przeprowadzane. Ten brak pewności co do tego, czy zgodność z przepisami jest zachowana, skutkuje brakiem rozliczalności na szczeblu UE.

Komisja udostępnia środki w ramach RRF zgodnie z nowym modelem wydatkowania: dokonuje płatności na rzecz państw UE, kiedy upewni się, że państwa te osiągnęły kamienie milowe i wartości docelowe uzgodnione wcześniej w krajowych planach odbudowy i zwiększania odporności. Komisja przewidziała przy tym kompleksowy zestaw kontroli, które mają służyć weryfikacji danych przekazywanych przez państwa na potwierdzenie osiągnięcia wspomnianych kamieni milowych i wartości docelowych. Niemniej – w odróżnieniu od innych unijnych programów finansowania – w przypadku projektów inwestycyjnych finansowanych z RRF zgodność z odpowiednimi przepisami unijnymi i krajowymi nie jest warunkiem dokonania płatności. Zgodność z tymi przepisami nie jest też objęta zakresem kontroli, które Komisja przeprowadza w odniesieniu do wniosków o płatność składanych przez państwa członkowskie.

– Obywatele naborą zaufania do nowych modeli unijnego finansowania jedynie wtedy, kiedy będą mieli pewność, że pieniądze są wydawane właściwie – podkreślił prezes Trybunału Tony Murphy. – Obecnie

Niniejszy komunikat prasowy stanowi streszczenie sprawozdania specjalnego przyjętego przez Europejski Trybunał Obrachunkowy. Pełny tekst sprawozdania dostępny jest na stronie eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

występuje luka, jeśli chodzi o pewność i gwarancje, jakie Komisja może zapewnić w odniesieniu do największego unijnego funduszu na rzecz odbudowy po pandemii. Brakuje też rozliczalności na szczeblu UE.

Komisja planuje zbadać w kolejnych latach, czy kontrole przeprowadzane przez poszczególne państwa członkowskie UE są adekwatne. Skupi się przy tym na ocenie, czy krajowe systemy kontroli pozwalają zapobiec przypadkom nadużyć finansowych, korupcji, konfliktu interesów i podwójnego finansowania, a także je wykryć i skorygować. Komisja ma uprawnienia do odzyskiwania wszelkich kwot związanych z taką nielegalną działalnością, jeśli nie odzyskają ich same państwa. Jednocześnie nie planuje ona badać, jak państwa sprawdzają, czy projekty inwestycyjne finansowane z RRF są zgodne z przepisami unijnymi i krajowymi. W konsekwencji będzie dysponować jedynie niewielką ilością zweryfikowanych informacji w tym zakresie, co zmniejsza pewność i gwarancje, które jest w stanie zapewnić. Kontrolerzy Trybunału ostrzegają, że przypadki niezgodności z przepisami unijnymi i krajowymi, np. dotyczącymi zamówień publicznych, pomocy państwa i zasad kwalifikowalności, występują powszechnie w innych unijnych programach wydatków i stanowią istotne zagrożenie dla interesów finansowych UE. Wzywają Komisję, aby znalazła sposób na wyeliminowanie tej luki na szczeblu UE.

Ponadto Komisja nie wydała żadnych wytycznych na temat tego, jak postępować, gdy sfinansowanie działanie zostanie cofnięte. W rezultacie rośnie ryzyko, że przypadki regresu względem wcześniej osiągniętych kamieni milowych i wartości docelowych pozostaną niewykryte. Nie jest też jasne, jakie skutki pociągnęłyby za sobą takie cofnięcie działań. Ponadto dopiero teraz – niemal w połowie okresu funkcjonowania tego tymczasowego instrumentu – ustalono, ile środków powinno zostać zamrożone lub potrącone, jeśli danemu państwu nie uda się w pełni osiągnąć jakiegoś kamienia milowego lub wartości docelowej. Kontrolerzy odnotowują również, że w sprawozdawczości dotyczącej nadużyć finansowych można wprowadzić usprawnienia. Konieczne są też dalsze wytyczne dotyczące korekt ryczałtowych, które powinny być stosowane w sposób spójny w przypadkach wykrycia uchybień w systemach kontroli państw członkowskich.

Informacje ogólne

RRF stanowi największą część unijnego finansowania na rzecz odbudowy po pandemii COVID-19. W ramach Instrumentu zapewnia się szeroko zakrojone wsparcie finansowe (385,8 mld euro pożyczek i 338 mld euro dotacji) w celu przyspieszenia odbudowy gospodarczej państw członkowskich po pandemii COVID-19 oraz zwiększenia ich odporności. Największymi odbiorcami dotacji z Instrumentu są Hiszpania i Włochy, które łącznie otrzymują 43% całości środków. Ze wsparcia RRF finansowane są reformy i projekty inwestycyjne realizowane w okresie od lutego 2020 r. do 31 grudnia 2026 r. W celu sfinansowania Instrumentu Komisja pożycza środki na rynkach kapitałowych i emituje wspólny dług UE. Trybunał podjął decyzję o przeprowadzeniu kontroli, mając na uwadze kontekst – w ramach RRF ma zostać jeszcze zrealizowana duża liczba płatności. Zalecenia sformułowane przez kontrolerów mają przyczynić się do zagwarantowania, że wprowadzono odpowiedni system kontroli, który będzie skutecznie chronił interesy finansowe UE. Kontrolerzy planują też zbadać w przyszłości kontrole dotyczące RRF przeprowadzane przez poszczególne państwa członkowskie.

Sprawozdanie specjalne Trybunału 07/2023 pt. „Koncepcja systemu kontroli RRF ustanowionego przez Komisję – w nowym modelu realizacji wciąż występują problemy w zakresie uzyskiwania pewności i rozliczalności, choć zaplanowano szeroko zakrojone prace” jest dostępne na stronie internetowej Trybunału (eca.europa.eu).

Kontakt dla prasy

Biuro prasowe Trybunału – e-mail: press@eca.europa.eu

- Damijan Fišer – e-mail: damijan.fiser@eca.europa.eu – tel.: (+352) 621 552 224
- Claudia Spiti – e-mail: claudia.spiti@eca.europa.eu – tel.: (+352) 691 553 547
- Vincent Bourgeois – e-mail: vincent.bourgeois@eca.europa.eu – tel.: (+352) 691 551 502